

El destí dels jueus de Soest

Michael Römling

[fragment de *Soest: Geschichte einer Stadt.*]

[versió catalana (provisional): Miquel J. Flaquer i Miquel Llull]

NOTA

Aquest text té una part més generalista, però també té una part molt local, amb noms i llinatges. Per això la versió catalana d'aquest text, compartida amb Miquel J. Flaquer Serrano, feta per tal de mostrar l'impacte que va tenir tot allò en la vida d'una petita ciutat, que mai ha recuperat l'espai jueu, malgrat que sí que ha documentat part d'aquest llegat i la seva pèrdua.

L'antisemitisme extremadament agressiu i paranoic, que sospitava que els jueus eren els instigadors i cervells de tots els mals de l'època, havia estat un dels trets més destacats del nacionalsocialisme des de bon començament. Després de la presa del poder, una sèrie de mesures cada cop més assetjadores varen començar immediatament a empenyer els jueus als marges de la societat i, finalment, més enllà encara. Les persones violentes varen poder viure el seu antisemitisme principalment a les SA, les activitats de les quals de vegades havien de ser frustrades per la direcció, preocupada per la seva reputació a l'estranger, però d'altra banda també es podria parlar com d'esclats espontanis d'ira popular, que varen ser simulats en els nous assetjaments organitzats per la direcció.

L'any 1932 encara vivien més de 150 jueus a Soest. La majoria d'ells varen haver d'abandonar la ciutat els anys següents i partir a l'anonimat protector de les grans ciutats o varen deixar Alemanya per complet. Immediatament després de la presa del poder, l'assetjament va començar amb tota la força a Soest. A principis de març de 1933, Simone Rosenbaum, copropietària d'uns grans magatzems a Brüderstrasse, va ser detinguda i humiliada per un grup de matons a causa dels comentaris despectius sobre un tren de la SA que passava per davant. Els penjaven rètols i els conduïen pels carrers sense tenir en compte la seva vellesa. El jutge de districte Holzwardt, que s'havia atrevit a criticar aquesta mesura, va ser detingut, colpejat i també conduït per la ciutat amb la cara encara sagnant. Paral·lelament, els guàrdies de la SA es varen posar davant d'algunes botigues jueves i van demanar als que hi entraven que les boicoteassin.

En el període següent, cada cop hi havia més represàlies contra els comerciants que servien als jueus. El novembre de 1937, el líder del districte Coert va prohibir a tots els nacionalsocialistes de Soest visitar els hotels Voßwinkel i Kaiserhof simplement perquè havien allotjat jueus de fora de la comarca durant la fira. La prohibició es va aixecar després que els hostalers declarassin que ja no acceptarien jueus en el futur. En els anys següents la cosa va anar empitjorant: a una prohibició professional en va

Nachricht:	Soest
Nachnummer:	A 00093
Gültig bis:	19. Januar 1944
Name:	Neuwahl
Vorname:	Alfred genannt Albert, Israel
Geburtsort:	26. Mai 1864
Geburtsort:	Soest Krs. Soest
Beruf:	ohne Beruf
Hinterlassene Kontakten:	Fehlen
Derückgelassene Kontakten:	Fehlen
Bemerkungen:	keine

Alfred I. of Albert
Neuwahl
(Hinterlassene Kontakten)

Soest, den 20. Januar 1939

Der Bürgermeister
als Ortspolizeibehörde in Soest
(Hinterlassene Kontakten)

seguir una altra, les institucions jueves es varen tancar i els contactes socials es varen dificultar sistemàticament. Molts varen aprofitar l'estat d'ànim imperant i, en l'exercici dels seus càrrecs i com a ciutadans particulars, varen obtenir molts avantatges a costa dels jueus cada cop amb menys drets. Això va anar des de la lucrativa compra de béns immobles «arianitzats» fins a petites denúncies amb les quals la gent demostrava la seva lleialtat al partit. L'exemple d'un incident de 1937 mostra amb quina malícia es va fer això amb una carta d'**Albert Neuwahl** per donar de baixa el seu ca; el funcionari de torn va veure que Neuwahl o algú altre en un moment del procés d'enviar la carta, havia pintat un dibuix en una de les lletres de la direcció. Tot d'una es va elevar una queixa: «Normalment un incident d'aquest tipus no tendria cap importància. Però com que en aquest cas es tracta d'un jueu, li he traslladat la següent pregunta a través de la policia criminal: Com li passa pel cap escriure a les autoritats amb signes com aquest?». Durant l'interrogatori, Neuwahl va negar haver fet el dibuix ell mateix. Com que no es va poder trobar cap reglament que prohibís als jueus decorar cartes oficials, l'assumpte va acabar, i el funcionari no va tenir més remei que enviar els expedients a la direcció del districte, «perquè en un futur judici contra el jueu Neuwahl constin com a proves».

Amb la Kristallnacht aclamada pel *Soester Anzeiger* com una «acció de represàlia contra la Jueria», el terror va prendre una nova dimensió. La

sinagoga de Soest a Osthofenstrasse es va trobar entre les gairebé 200 cases de culte jueves completament incendiades a Alemanya. Continuaren amb altres mesures coercitives contra els jueus, que, entre d'altres coses, havien de pagar els danys a la propietat que es produïren aquella nit. Els anys següents es generaren més prohibicions, la llista de les quals es podien ampliar indefinidament: ja no es permetien els actes culturals, ni l'artesanía per compte propi i els comerços havien de tancar, es varen requisar els carnets de conduir, es prohibí l'assistència a les universitats, s'imposà la prohibició de sortir al vespre i es barraren les connexions telefòniques. L'augment constant del terror va impulsar molta gent a emigrar. Per a d'altres, aquest projecte va fracassar per manca de diners, ja que la majoria dels afectats gairebé no tenien ingressos per les prohibicions professionals, mentre que els fons de les vendes forçoses es varen congelar en part amb diversos pretextos i es varen haver de lliurar molts objectes de valor a causa de la normativa vigent. Una carta de Siegfried Ruhstadt, que com a cap de la comunitat jueva de Soest tenia millors contactes que altres, testimonia els problemes organitzatius i financers associats a la fugida. Al final de la carta d'octubre de 1939 als seus dos fills que havien fugit a Sud-Amèrica, Ruhstadt sumava a mà el preu d'emigrar a Xile i arribava a 395 marcs per persona. Quan va veure la suma, que havia esborrallat precipitadament, va quedar superat pel preu que costava la vida d'una persona.

A mesura que avançava el 1941, el llaç es va estrènyer. Mentre els Einsatzgruppen [grups de treball] van començar l'assassinat sistemàtic dels jueus, Göring va donar al cap de l'Oficina Principal de Seguretat del Reich, Reinhard Heydrich, l'ordre de desenvolupar un pla per a la «solució final a la qüestió jueva». Amb l'entrada en vigor de la prohibició sobre l'emigració dels jueus alemanys de l'1 d'octubre de 1941, es va activar la trampa, i poques setmanes més tard començaren les deportacions des d'Alemanya. Ja un mes abans es va obligar els jueus a portar una estrella groga a la seva roba. **Ilse Schmidt** recorda: «Soest era una ciutat petita.

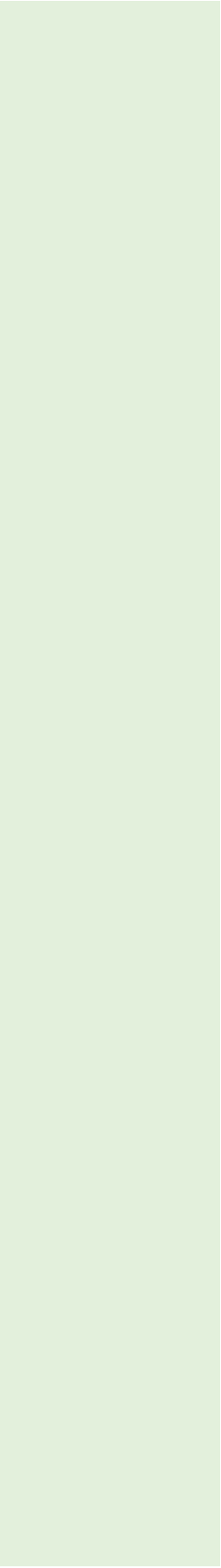

Ilse Schmidt, tercera per l'esquerra, a Soest.

Tothom mirava. Molts no sabien que érem jueus perquè ens dèiem Schmidt i, a més, quan ets jove un és molt sensible. Per això jo aguantava la meva bossa de tal manera que l'estrella no es podia veure». En aquell moment, segons els coneixements actuals, encara hi havia 44 jueus a Soest.

El gener de 1942, Heydrich va acabar els seus preparatius. A l'infame Conferència de Wannsee, les principals figures de la burocràcia alemanya varen ser informades sobre el pla monstruós i es varen discutir objectivament diverses solucions organitzatives per dur a terme l'assassinat en massa. Tot estava interconnectat: encara s'estaven obrint els grans camps d'extermini i els trens de deportació ja estaven rodant. El primer transport amb els jueus de Soest va ser el 25 d'abril via Dortmund, probablement fins a Belzec, al sud-est de Lublin. Els jueus que encara no havien estat afectats per aquest transport varen ser traslladats a una caserna fora de la ciutat, a Weslerner Weg, a principis de juliol. Allà varen rebre el següent missatge dues setmanes més tard: «Per ordre de l'Oficina de la Policia Secreta de l'Estat... vostè i els seus familiars que es detallen a continuació han estat assignats a un transport d'emigració a Theresienstadt que partirà el 31 de juliol de 1942. Els recollirà la policia i hauran d'estar preparats per sortir al punt de recollida a partir del 28 de juliol de 1942». Molts dels afectats sospitaven que el pitjor els estava a punt de passar. Només hi havia rumors sobre el que s'havien d'imaginar exactament. Dos dies abans de la deportació, Siegfried Rustadt va escriure una darrera carta desesperada des de la barraca de recollida de Soest: «L'hora del comiat s'acosta cada cop més. Passat demà ens haurem de separar de tots. Ens tornarem a veure? Jo ja no ho esper».

La deportació dels últims jueus de Soest va començar dos dies després sota els auspicis de la Gestapo a Dortmund, després que l'oficina de registre de residents hagués rebut instruccions per registrar els deportats com a desconeguts. El viatge es va fer amb camions per Welver i Werl, on altres jueus es varen incorporar al transport. A Dortmund varen ser escortats per la policia a un restaurant, tancats allà durant dos dies, finalment, després de lliurar l'equipatge, els varen portar en tramvia fins a l'estació de tren de Dortmund-Süd i des d'allà en trens fins al gueto de Theresienstadt. De les gairebé 1.000 persones deportades de Dortmund juntament amb els jueus de Soest el 29 de juliol de 1942, només 81 varen sobreviure als camps nacionalsocialistes. La qualitat del transport era tan dolenta que alguns varen morir pel camí. Les condicions de vida a Theresienstadt eren tolerables en comparació amb altres camps malgrat l'amuntegament, la manca de menjar i les malalties, però l'espasa de Dàmocles d'una deportació posterior als camps d'extermini estava suspesa sobre els

residents, dels quals la major part dels jueus de Soest finalment en va ser víctima. Selma Ruhstadt, l'esposa del líder de la comunitat, va donar el seu darrer senyal de vida des de Theresienstadt el 10 d'octubre de 1944. Cap a finals d'any, ella, el seu marit i nombrosos altres Soesters van ser assassinats a Auschwitz. Simon Block va escapar d'aquest destí per un pèl. A principis de febrer de 1945 va sentir rumors a Theresienstadt sobre un transport a Suïssa organitzat per la Creu Roja: «...Vaig pensar per a mi mateix que anava a ser gasejat; millor un final amb horror que un horror sense fi i jo estava dividit». De fet, va anar a Suïssa. Per a Simon Block i 1.200 més, el malson havia acabat. Però les imatges de terror varen perseguir la majoria dels supervivents fins a la seva mort. Dels jueus deportats de Soest, només quatre varen sobreviure a l'Holocaust.

Deutsche Volksgenossen!
die Ihr für Ehrlichkeit, Treue, Wahrheit und Recht eintretet:
**Tragt dem Juden kein Geld mehr ins Haus,
er schmiedet uns neue Ketten daraus.
Wer beim Juden kauft, verrät sein Volk!**

„Im Kampfe gegen seine Gegner schreckt der Jude vor nichts zurück. Er wird in seiner Gemeinheit so riesengroß, daß sich niemand zu wundern braucht, wenn unser Volk den Juden als Sinnbild alles Bösen und als den leidhaftigen Teufel ansieht.“
Adolf Hitler, „Mein Kampf“.

Kauft nur in deutschen Geschäften!

Fulletó antijueu repartit per Soest.